masse ära uppusiwad. Naesterahwad lehwitasiwad rätikutega ja mehed kandsiwad punaseid nelkisid. Nad tahtsiwad teda wabastada, ja temale isiklikku wabadust kinkida, nagu maaseadus seda nõudis. Imestamine ja auukartus hiiglawõitja ees oli nii suur, et hulk ohwitserisid keisri heaks ja peastmiseks endid ähwardas ühendada. Niisugusel olekul ei jäänud walitsusel muud üle, kui laewakaptenile käsku anda ja wangi ära teise laewa peale wiia, millega teda Heelena saarele saadeti.

Selle laewa peal käidi wangidega hästi ümber, nagu Napoleon ise seda on kinnitanud. Sedasama wõime ka üteida Heelena saarel olekust; iseenesest mõista oli ka see Napoleonile, kes kõik maailma enese alla tahtis sundida, suureks piinaks. Tema wabal hiiglawaimul oli wangipõli sadakorda raskem kui teistel surelikkudel. Sealt ep siis ka jutt ehk on tõusnud, nagu oleks tema wangiülem Sir Hudson Lowe harimata ja metsik inimene olnud.

Hakul käidi Napoleoniga Heelena saarel õrnaste ümber, aga mitmekordsed peastmisekatsed tegiwad tema elu juba aasta pärast raskeks, sest et walwamine Inglise poolt waljumaks läks. Inglise walitsusel läks korda üht kirja kätte saada, milles Napoleonile teatati, et Ameriklased teima peastmiseks umbes 600 tuhat rubla on kokku pannud, saatku ta aga sõnum sõpradele. Hiljem saiwad Inglased weel mõne teise wabastamise plaani kätte, mis Ameritas oli wälja mõeldud. Mai kuul 1815 aastal saadi Washingtonist teada, et laew juba merel, mis Napoleoni wangipõlwele tahab otsa teha. Kohe saatis Inglis walitsus laewadega sõjawäge Heelena saarele. Ameriklaste waimustus Napoleoni wastu, kes kuningad alandanud ja Ühendatud riikidele Lusiana maakonna müünud, oli nii suur, et nende poolt kõige pahemat wõis karta.

Nüüd andis Inglis walitsus walju käsu wangi üle kangesti walwada. Tema jalutamise kohta kitsendati ja kell 6 õhtul pidi maailmawõitja oma wäitese onnisse minema ja Inglis sõdatid piirasiwad majakese sisse ja Napoleon wõis oma aknast sõdatite wabitulesid waadelda, ja wahisõdati sammusid oma akna al kuulda. Siin laskis ta oma kirjutajal omad mälestused paberisse panna.

Enne näis Eiropa talle wäike olewat, nüüd oli Napoleoni terwe riik: wiis madalat tuba poolmädanud põrandatega. Aga ialgi ehk ei ole ta nii suur olnud,

kui siin, kus ta oma hirmust saatust unustades, kahe naesterahwa wäikesemat walu püüdis waigistada. Selle peotäie inimestega püüti temale keiserlikku auu anda. Neis wiletsates ruumides oli ta ikka weel Keiser Napoleon, kuid wäljas aga nimetati teda: Kindral Bonaparte.

Paarkorda oli temal oma wangiülemaga kokkupõrkamist, keda ta enam enese ette ei lasknud. Ta ei lasknud ka oma elumaja parandamist ette wõtta, ehk küll Ingliswalitsus seda soowis. Ingliswalitsus alandas tema ülespidamise summat aastast 80 tuhanda rubla peale. Napoleon wihkas sest ajast Sir Hudson Lowet weel enam, kes omal wõimul nimetatud summat poolosa kõrgendas.

Napoleon müüs oma hõbedased sööginõuud ära. „Mis kasu hõbekausidest, kui sealt pealt midagi süüa pole," ütles ta. Oma truu auustajatest ajas ta mõned ära, teised lahkusiwad temast wabatahtlikult. Paar sõpra jäi temale surmani truuks. Sest saadik ei tulnud ta enam toast wälja, ega läinud ka aeda; punasekuue mehed oliwad talle wastu meelt, ja ta ei wõinud neid silma otsastgi näha. Ikka enam ja enam läks tema elu ühetooniliseks. Siin waikuses elas ta weel kord kõik omad wõidud ja eluäpardused läbi ja laskis nad oma waimusilma eest mööda minna. . . .

See mees, kes Prantsuse mässu waigistas, Prantsusemaa elu ümber muutis, kes Italias, Helweetsias ja Saksamaal sõgawad uue elu alused pani, kes Õhtumaad Homikumaa wastu liikuma pani, missugust liikumist ristisõitudest saadik enam ei olnud nähtud, ja kes tuhandate ja tuhandate silmad Heelena saarele tõmbas, see peab wististe suremata suuruste seast ajaloo esimeses reas seisma.

Pääsukene.

(Rahwasuust).

Kui Noa suure weeuputuse ajal laewas oli ja laew laenetest wee peal edasi ja tagasi sai liigutatud, siis tuli wanapagan ja uuristas laewale augu sisse, et teda kõikidega, kes seal peal oliwad, põhja lasta. Laew oleks tõeste hukka läinud, kui Noa seda auku mitte ei oleks tähele pannud ja madu senni, kui Noa augule pulka ette tegi, mitte oma saba ei oleks ette pistnud. Kui laew jälle kindel oli, siis tahtis Noa maole aitamise eest meelehead teha ja saatis lihulase, kellel wäga peenikene maitsmine oli,